

**TÄISKASVANUTE KOOLITAJA/
ANDRAGOOG III, IV, V**

EESSÕNA

See kutsestandard sisaldab asjaomaste institutsioonide poolt kokkulepitud nõudeid täiskasvanute koolitaja III, IV ja V kvalifikatsioonile.

Kutsestandardi kavandi koostas Äriteeninduse ja Muu Äritegevuse Kutsenõukogu juurde moodustatud täiskasvanute koolitaja töörühm koosseisus:

Larissa Jõgi	Tallinna Pedagoogikaülikool
Tiina Jääger	Vabaharidusliit
Veera Litvintseva	NK Koolituse OÜ
Sirje Orvet	Tallinna Tehnikaülikool
Terje Haidak	EV Haridusministeerium
Jelena Rootamm-Valter	Vastus OÜ
Kaja Rozdestvenski	ETKA Andras

Ajavahemikus jaanuar–veebruar 2002. a. viidi läbi kutsestandardi kavandi arvamusküsitlus, millesse kaasati ettevõtete ja koolitajate esindajad.

Täiskasvanute koolitaja/andragoogi III, IV ja V kvalifikatsiooni sisaldava kutsestandardi lõppredaktsiooni koostamisel on eeltoodud töörühm arvestanud arvamusküsitlusel tehtud ettepanekuid ja märkusi. Lisaks kaasati töösse järgmised asjatundjad:

Talvi Märja	ETKA Andras
Merle Lõhmus	EBS Juhtimiskoolituse Keskus

Kutsestandardi koostamisel on arvestatud Eesti kogemusi ja vajadusi ning täiskasvanute koolituse seadust.

Täiskasvanute koolitaja/andragoogi III, IV ja V kutsekvalifikatsiooni sisaldav kutsestandard on koostatud esmakordselt.

Täiskasvanute koolitaja/andragoogi III, IV ja V kutsekvalifikatsiooni sisaldav kutsestandard on kinnitatud 03.02.2003 a. Äriteeninduse ja Muu Äritegevuse Kutsenõukogu otsusega nr 12.

Kutsestandardis sisalduvad kutsekvalifikatsioonid on kantud kutseregistrisse.

1 KASUTUSALA

- 1) töötajate kvalifikatsiooninõuete määratlemine
- 2) õppekavade, koolitusprogrammide väljatöötamine
- 3) eksaminõuete väljatöötamine, kutsekvalifikatsiooni tõendamine ja hindamine
- 4) aluse andmine rahvusvaheliste kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide võrdlemiseks

2 KUTSEKVALIFIKATSIOONISÜSTEEMI TERMINID

Kutsestandard – dokument, mis määrab kindlaks kutsekvalifikatsioonist tulenevad nõuded teadmiste, oskuste, vilumuste, kogemuste, väärtushinnangutele ja isikuomadustele.

Kutsekvalifikatsioon – antud kutsealal nõutav kompetentsuse tase, mida tunnustatakse kas reguleeritud, ajalooliselt või rahvusvaheliselt kujunenud nõuete alusel. Kõik kutsed ei eelda kutsekvalifikatsioonide fikseerimist I kuni V tasemeni. Iga konkreetse kutse kvalifikatsioonid määratleb kutsenõukogu.

Täiskasvanute koolituse kutsealal on kutsekvalifikatsioonisüsteemis III, IV ja V kutsekvalifikatsioon.

I tase – lihtsate tööülesannete täitmine sarnastes olukordades; põhilised kutsealased oskused ja teadmised on omandatud enamasti läbi koolituse; vajadusel juhendatakse töö käigus; vastutab oma tööülesannete täitmise eest.

II tase – põhiliste tööülesannete täitmine erinevates olukordades; lisaks kutsealastele oskustele ja teadmiste omab vilumust ja kogemust; töötaja töötab iseseisvalt; vastutab oma tööülesannete täitmise eest.

III tase – keerukate tööülesannete täitmine erinevates ja vahelduvates olukordades; omab kutsealast meisterlikkust; valmisolek kutsealaste oskuste ja teadmiste edasiandmiseks või laialdased kutsealased oskused ja teadmised on omandatud läbi koolituse; valmisolek korraldada ressurside jagamist ja teiste tööd ning vastutada selle eest.

IV tase – erinevate, keerukate, analüüsimist ja otsustamist eeldavate tööülesannete täitmine muutuvates olukordades; laialdased kutsealased teadmised ja oskused, millele lisanduvad kogemused ja vilumused või juhtimisalased teadmised; korraldab ressurside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest.

V tase – teadmiste laiendamist, probleemide lahendamist, teaduslike teooriate ja mõistete rakendamist, olemasolevate teadmiste süstematiseerimist, edasiarendamist ja õpetamist eeldavate tööülesannete täitmine muutuvates olukordades, kõrgel tasemel kutse- ja erialased teadmised, oskused, millele lisanduvad kogemused ja vilumused või juhtimisalased teadmised; korraldab ressurside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest.

Kutseoskused

Üldoskused ja -teadmised – tegevusvaldkondi läbivad nõuded üldistele oskustele ja teadmiste.

Põhioskused ja -teadmised – kutsealal tegutsemiseks vajalikud nõuded oskustele ja teadmiste.

Erioskused ja -teadmised – nõuded oskustele ja teadmiste, mis on seotud spetsialiseerumisega.

Lisaoskused ja -teadmised – soovituslikud oskused ja teadmised, mis toetavad ja laiendavad kutseoskusi või seonduvad lisakvalifikatsiooniga.

Isikuomadused ja võimed – nõuded kutsealal töötamiseks eeldatavatele isiku- ja isiksuslikele omadustele ja füüsilistele võimetele.

Konkreetsete teadmiste ja oskuste tasemete kirjeldused

Algtase – mõistete, faktide ja põhimõtete teadmine; põhiliste töövõtete valdamine.

Keskase – mõistete ja faktide tõlgendamine ja võrdlemine, seoste loomine; mitmekesiste töövõtete valdamine.

Kõrgtase – seostatud faktide alusel analüüsimine, prognoosimine, järeldamine, üldistamine, hindamine; mitmekesiste keerukate töövõtete valdamine.

3 KUTSESTANDARDIGA SEONDUVAD STATISTILISED KOODID

Eesti Majanduse Tegevusalade Klassifikaatori¹ järgi kuulub täiskasvanute koolitamine täiskasvanute ja muu koolituse valdkonda, kood 8042

Ametite Klassifikaatoris² kuulub täiskasvanute koolitaja pedagoogikaspetsialistide (Teaching Professionals) pearühma, kood 2300.

4 KUTSEKVALIFIKATSIOON

Eesti keeles: Täiskasvanute koolitaja /andragoog III, IV, V

Inglise keeles: Adult Educator III, IV, V

Soome keeles: Aikuiskouluttaja III, IV, V

Vene keeles: Преподаватель взрослых III, IV, V

5 KUTSEKIRJELDUS

Täiskasvanute koolitaja /andragoog on spetsialist, kes vahendab täiskasvanud inimestele teadmisi ja/või oskusi, suunab nende arusaamade ja hoiakute kujunemist ning toetab enesearengut tasemehariduses, tööalases ettevalmistuses ja/või täiendõppes, vabahariduslikel kursustel, õpiringides ja teistes olukordades, kus on tegemist sihipäraselt loodud õpituatsiooniga. Ta loob positiivse ja motiveeriva õpikeskkonna, mis aitab õppijatel realiseerida oma õppimise eesmärged parimal võimalikul viisil. Parima tulemuse saavutamiseks kaasab vajadusel lisaressursse (teisi koolitajaid, praktikuid, õppijaid jm.). Täiskasvanute koolitaja /andragoogi kutse on osakvalifikatsioon. (Põhikvalifikatsioon on täiskasvanute koolitaja puhul eriala või kutse, mis on omandatud kas kõrgkoolis või kutseõppeasutuses põhi- või täiendõppes.)

Täiskasvanute koolitaja /andragoogi kvalifikatsiooni võib taotleda mistahes eriala või kutsega inimene, kes õpetab täiskasvanud inimesi. Kvalifikatsiooni omamine kinnitab koolitaja kutsealase kompetentsuse taset ja on vahendiks koolitaja konkurentsivõime tõstmisel koolitusturul ning garantiiks koolitaja teenuse kasutajale – õppijale,

¹ Statistical classification of economics activities in the European Community (NACE) eestistatud versioon

² International Standard Classification of Occupations (ISCO-88) eestistatud versioon

koolituse tellijale, tööandjale. Täiskasvanute koolitaja töötab mistahes täiskasvanute koolitusasutuses, sõltumata selle omandivormist, või iseseisvalt (FIE).

Täiskasvanute koolitaja /andragoogi ametinimetus võib olla andragoog, täiskasvanute õpetaja, lektor, õppejõud, juhendaja, tuutor vm.

Täiskasvanute õppimine erineb laste ja noorte õppimisest. Täiskasvanud õppijad on erineva vanuse, kogemuse, eelneva hariduse ja sotsiaalse staatusega. Neil on oma väljakujunenud teadmiste süsteem, mõtlemisharjumused, eelarvamused, stereotüübid, hoiakud ja väärtushinnangud, mille nad toovad kaasa õpituatsiooni. Koolitajalt ootavad täiskasvanud õppijad kõrget professionaalsust ja nende staatuse respektierimist.

Täiskasvanute õpetamine eeldab täiskasvanuhariduse teoreetiliste aluste ja täiskasvanute õpetamise põhimõtete ning täiskasvanute õppimise eripära tundmist ning vastavate õppemeetodite valdamist.

Täiskasvanute koolitaja /andragoogi kutse kvalifikatsiooni taotlemisel on nõutav:

Täiskasvanute koolitaja /andragoog III³:

- a) Kutse kesk- või kõrgharidus (või ülikooliharidus).
- b) Täiskasvanute koolitaja kvalifikatsioonikursuse⁴ edukas läbimine või andragoogika-alane kõrgharidus.
- c) Töötamine täiskasvanute koolitajana vähemalt 3 aastat.
- d) Soovituskiri Eestis tunnustatud täiskasvanute koolitajalt.

Täiskasvanute koolitaja /andragoog IV:

- a) Magistrikraad.
- b) Andragoogika-alase täiendõppekursuse⁵ läbimine.
- c) Töötamine täiskasvanute koolitajana vähemalt 5 aastat.
- d) Esinemised konverentsidel ja seminaridel
- e) Kaks soovituskirja Eestis tunnustatud täiskasvanute koolitajatelt.

Täiskasvanute koolitaja/andragoog V:

- a) Teadusdoktori või Ph.D. kraad.
- b) Töötamine täiskasvanute koolitajana vähemalt 10 aastat.
- c) Esinemised konverentsidel ja seminaridel Eestis ja välismaal.
- d) Avaldanud teaduslikke töid täiskasvanuhariduse valdkonnas.
- e) Kaks soovituskirja Eestis ja vähemalt üks välismaal tunnustatud täiskasvanute koolitajalt.

6 KUTSEOSKUSNÕUDED

6.1 Üldoskused ja -teadmised

6.1.1 Ühiskonnaõpetuse alused (filosoofia, sotsioloogia, ajalugu, kultuurilugu)
III kesktase; IV kesktase; V kõrgtase

6.1.2 Seadusandlus

- 1) Haridust reguleerivad Eesti Vabariigi õigusaktid, eelkõige täiskasvanute

³ Ei või töötada täiskasvanute tasemehariduses, kui puudub eri- või kutsealane kõrgharidus.

⁴ 10 AP, s.h. vähemalt 160 tundi auditoorset õpet

⁵ vähemalt 60 tundi kolme viimase aasta jooksul, kui magistrikraad ei ole andragoogika-alane

- haridust puudutav osa - III kesktase; IV, V kõrgtase
- 2) Euroopa Liidu haridusalased õigusaktid - III algtase; IV kesktase; V kõrgtase
- 6.1.3 Haridusfilosoofia ja –sotsioloogia alused - III algtase; IV kesktase; V kõrgtase
- 6.1.4 Tööhõivepoliitika - III algtase; IV, V kesktase
- 6.1.5 Majanduse alused - III algtase, IV, V kesktase
- 6.1.6 Organisatsioon ja juhtimine, s.h. organisatsioonikultuur ja -psühholoogia - III kesktase; IV, V kõrgtase
- 6.1.7 Töökeskkond ja töeteravishoid – III, IV, V kõrgtase
- 6.1.8 Arvuti kasutamine – moodulid AO1 - AO7 (vt lisa A)
- 6.1.9 Keeled (vt lisa B):
kaks võõrkeelt, nendest üks soovitatavalt inglise keel - III kesktase; IV, V kõrgtase

6.2 Põhioskused ja –teadmised

- 6.2.1 Andragoogika - III kesktase; IV, V kõrgtase
- 1) andragoogika põhimõisted ja täiskasvanuhariduse terminoloogia
 - 2) täiskasvanute koolitamise metodoloogilised alused
 - 3) täiskasvanute õppimise ja õpetamise eripärad
 - 4) täiskasvanute koolitaja /andragoogi rollid
 - 5) meetodid täiskasvanuõppes, s.h. ka tagasiside ja kontrollimeetodid
 - 6) õppegrupi moodustamine ja grupidünaamika
 - 7) meeskonnatöö täiskasvanute koolituses
 - 8) kursuse käivitamine
 - 9) täiskasvanuhariduse arengulugu
- 6.2.2 Arengupsühholoogia - III kesktase; IV, V kõrgtase
- 6.2.3 Sotsiaalpsühholoogia - III kesktase; IV, V kõrgtase
- 6.2.4 Kommunikatiivsed oskused - III kesktase; IV, V kõrgtase
- 1) suhtlemisoskus
 - 2) kuulamisioskused
 - 3) konfliktidega toimetulek
 - 4) läbirääkimistehnikad
 - 5) avalik esinemine, s.h. esitlustehnikad
- 6.2.5 Ülevaate omamine täiskasvanuhariduse suundumustest, prioriteetidest ja hetkeseisust Eestis, Euroopa Liidu riikides, Euroopas ja maailmas – III kesktase; IV, V kõrgtase
- 6.2.6 Orienteerumine täiskasvanukoolituse valdkonnades (taseme-, tööalane ja elualane e. vabahariduslik koolitus) – III kesktase; IV, V kõrgtase
- 6.2.7 Oskus näha ja kujundada seoseid täiskasvanuhariduse ja ühiskonna /kogukonna arengu vahel – III kesktase, IV, V kõrgtase

6.3 Isikuomadused ja võimed

- 1) Õpivõime
- 2) Koostöövalmidus
- 3) Pühendumus
- 4) Pingetaluvus
- 5) Tolerantsus
- 6) Enesekontroll
- 7) Otsustusvõime

- 8) Kohanemisvõime
- 9) Avatus
- 10) Loovus

7 KEHTIVUSAEG

Kutsestandard kehtib 4 aastat. Vastavalt vajadusele võib kutsestandardit muuta enne kehtivusaja lõppu.

ARVUTI KASUTAMISE OSKUS

Arvutikasutaja oskustunnistus – AO (ECDL/ICDL – The European Computer Driving Licence/The International Computer Driving Licence) tõendab selle omaja praktilisi põhioskusi laiatarbe tarkvara kasutamisel. (AO tunnistuse omamine ei ole kutsekvalifikatsiooni taotlemisel kohustuslik.)

7 moodulit:

AO1 – Infotehnoloogia põhimõisted ja infoühiskond

AO2 – Arvuti kasutamine ja failihaldus

AO3 – Tekstitöötlus

AO4 – Tabelitöötlus

AO5 – Andmebaasid

AO6 – Esitlus

AO7 – Informatsioon ja kommunikatsioon

AO1 INFOTEHNOLOOGIA PÕHIMÕISTED JA INFOÜHISKOND

1. Põhimõisted
2. Riistvara
3. Mälu
4. Tarkvara
5. Arvutivõrgud
6. Arvutid igapäevaelus
7. Infotehnoloogia ja ühiskond
8. Turvalisus, õiguskaitse ja seadusandlus
9. Infotehnoloogia ja Eesti

AO2 ARVUTI KASUTAMINE JA FAILIHALDUS

1. Elementaarioskused
2. Töölaud
3. Failihaldus
4. Failide lihtne redigeerimine
5. Prindihaldus

AO3 TEKSTITÖÖTLUS

1. Alustamine
2. Põhioperatsioonid
3. Kujundamine (vormindamine)
4. Dokumendi viimistlemine
5. Printimine
6. Muud oskused

AO4 TABELITÖÖTLUS

1. Elementaarioskused
2. Põhioperatsioonid
3. Valemid ja funktsioonid
4. Kujundamine (vormindamine)

5. Diagrammid ja objektid
6. Printimine

AO5 ANDMEBAASID

1. Alustamine
2. Andmebaasi loomine
3. Vormi kasutamine
4. Informatsiooni otsimine
5. Aruanded

AO6 ESITLUS

1. Elementaarskused
2. Põhitegevused
3. Vormindamine
4. Graafika ja diagrammid
5. Printimine ja levitamine
6. Slaidiseansi efektid
7. Slaidiseansi vaatamine

AO7 INFORMATSIOON JA KOMMUNIKATSIOON

1. Veebi kasutamise elementaarskused
2. Veebis navigeerimine
3. Otsing veebis
4. Järjehoidjad (bookmarks)
5. Elektronposti kasutamise elementaarskused
6. Kirjavahetus
7. Adresseerimine
8. Postkasti haldamine
9. Listid ja uudisgrupid

KEELTE OSKUSTASEMETE KIRJELDUSED

Alljärgnevat nõuet on lähtunud Eesti Vabariigi keeleseaduses kasutatavatest keeleoskustasemetest, laiendades samad nõuded võõrkeelele.

Eristatakse kolme keeleoskustaset:

Algtase – keele piiratud suuline ja elementaarne kirjalik oskus. Isik tuleb toime tuttavates keelekasutusolukordades, saab aru selgest kõnest igapäevaelu puudutavatel teemadel, mõistab üldjoontes lihtsama teksti sisu ning oskab täita lihtsaid tüüpdokumente ja kirjutada lühikesi tarbetekste.

Kesktase – keele suuline ja piiratud kirjalik oskus. Isik tuleb toime mitmekesistes keelekasutusolukordades, saab aru normaalse tempoga kõnest, mõistab raskusteta igapäevaelu kajastavate tekstide sisu, suudab kirjutada oma tegevusvaldkonda puudutavaid tekste.

Kõrgtase – keele suuline ja kirjalik oskus. Isik väljendab ennast vabalt, sõltumata keelekasutusolukorrast, saab aru ka kiire tempoga kõnest, mõistab raskusteta keerulisemate tekstide sisu, suudab kirjutada stiililt ja funktsioonilt erinevaid tekste.